

**Corpus Juris Canonici, Per Regulas Naturali Ordine
Digestas, Usuque Temperatas, Ex Eodem Jure, Et
Conciliis, Patribus, Atque Aliunde Desumptas, Expositi**

Opus, Tum In Rebus Obscuris Claritate, Tum Dispersis Collectione ac
delectu, in contrariis conciliatione, eximium, simulque Indicibus ac
Præfationibus, Notisque quamplurimis & exquisitis illustratum, ; In Tres
Tomos divisum

Complectens Prolegomena Ad Jus Canonicum In Se Et Universim
Consideratum

Gibert, Jean-Pierre

Coloniæ Allobrogum, 1735

Cap. I. Regulæ circa Rescripta à Jure Canonico, quoad sensum pro
depromptæ, quibus singula, quæ præcedentibus desunt, sive quoad
ordinem, sive quoad divisiones, sive quoad Materiam, supplentur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74413)

dus GONZALES in Cap. 3. de Rescriptis & Cap. 2. de Off. & Potest. Judicis Delegati, in quibus exponit quæcumque contra illas objici possunt, conciliatque omnia Jura, quæ contraria videntur.

Notandum autem inter alia hic & alibi habita ab eodem, quòd de Regula, quæ irritat secundum Rescriptum non faciens mentionem de primo, plures casus excipiantur, nempe 1. Si posterius sit Speciale. 2. si prius nullum sit ipso Jure, ut potè subreptitium aut obreptitium, vel concessum Incapaci. 3. Si prius valere desierit ex negligentia illo utendi per annum. 4. si utrumque sit ejusdem datæ, & de Collatione Beneficii agatur, tunc enim neutrum valet. 5. Si utrumque ad Lites spectet, & prius sine speciali Mandato impetratum fuerit.

CAPUT I.

Regula circa RESCRIPTA à JURE CANONICO, quoad sensum depromptæ, quibus singula, quæ præcedentibus desunt, sive quoad Ordinem, sive quoad Divisiones, sive quoad Materiam, Suppletur.

Antequàm componantur vel colligantur Regulæ circa Rescripta, Quædam scienda sunt. Sciendum est enim 1. Rescripti nomine, intelligi omnem Epistolam, quæ circa aliquid alicui responderetur.

2. Hic sumi tantum pro Epistolâ, quâ Romani Pontifices repondeant, vel dubia Proponentibus, vel Judices, aliudve simile ad Lites pertinens Postulantibus, vel Gratiâ Petentibus, vel, quâ motu proprio alicui aliquid concedunt, vel alteri dare præcipiunt, vel quid aliud facere jubent. Hinc sequi, Rescripta, de quibus hic, posse ex parte Materiam in tres Classes dividi, nempe 1. in Rescripta Decretoria, vel Decretalia quibus Summi Pontifices, vel consulti, vel motu proprio aliquid decidunt, vel decernunt. 2. in Rescripta Justitiæ, quæ, quidquid ad Lites pertinet, respiciunt. 3. in Rescripta Gratiæ, quæ ad Gratiâ spectantia contingunt.

Sciendum est 3. primæ Classis Rescripta ex se ipsis apta esse, ut sint Juris Publici Partes, quia vel aliquid novi decernunt & Jus Novum constituunt, vel Vetus interpretantur, & ejus Pars habenda, sicut, cum Legis interpretatio, ab Habente potestatem condendi Legem facta, ad Legem pertineat; alia verò in se considerata nihil aliud esse, quàm Juris Publici exempla, meramque illius executionem continere, ita ut juxta illud interpretanda sint, & ad illud, prout fieri potest, reducenda; considerata autem, ut in Corpore Juris inserta, ad Jus Publicum pertinere, veluti Pars ad Totum spectat, undè, si quid habent Juri Communi, tempore, quo missa sunt, usu recepto dissonum, id ad Jus Commune nunc usitatum pertinet, ut & cætera, quæ in eodem Juris Corpore continentur.

Sciendum 4. Rescripta dividi etiam posse, Ratione Autoris sive Causæ efficientis, in Vera, Falsa, Suspecta; Ratione Formæ, in Valida, Nulla, Annullanda, Dubia, & Obscura, atque etiam in ea, quæ motu proprio; & Ratione Accidentium, in Conditionata, Absoluta, Disjunctiva, & Indeterminata; Ratione Modi illa exequendi, in ea, quæ promptè exequenda sunt, & illa, quorum executio suspendenda est.

5. Rescripta ad alias Res vel Personas non extendi, quàm, quæ Papæ Jurisdictioni subsunt; quædam esse Rescriptis omnibus communia, quædam cuique Rescriptorum speciei propria, idèque prius consideranda esse in genere Rescripta, deindè in particulari, ut separatis, quæ communia ab iis, quæ propria; ab aliis facilius discernantur Rescripta: ob eandem quoque rationem comparandas inter se præcipuas eorum species singulaque, in quibus vel conveniant vel differant, seorsim colligenda esse.

Hinc fit, ut paucis delibatis, circa Rescriptorum autoritatem, notatas à nobis illorum Divisiones per-

curremus, à communiore, nempe ea, quæ ex Auctore petitur, incipientes; atque etiam cum Rescripta Justitiæ, & Rescripta Gratiæ, sint præcipua Rescriptorum genera, inter se accuratius ea conferemus.

Sciendum est, tantam esse Rescriptorum Gratiæ & Justitiæ cum Delegatione connexionem, ut Major pars eorum, quæ docet Jus Canonicum circa Rescripta, ad Delegationem pertineat; idcirco, si quæ hic circa Rescripta omittantur, in Tractatu de Jurisdictione requirenda. Sciendum etiam, Rescripta in Jure Canonico vulgò Litteras Apostolicas appellari, nec non & Mandatum, Commissiones, ut legenti Titulum de Rescriptis patebit. Sciendum præterea, Rescripti nomen Jus Canonicum à Jure Civili sumptissè, in quo eodem sensu sumitur, quo in Canonico: in isto verò Celestinum III. videri Primum, Rescripti nomen eo modo, quo nunc, usurpasse: Idque in C. 13. de Rescript. sed antea eodem sensu sumptum esse patet ex Titulo de Rescript.posito in 1. Collect. Antiquarum.

SECTIO I.

DE RESCRIPTORUM AUTHORITY.

Circa Autoritatem Rescriptorum varia considerari possunt. 1. Quanta sit hæc Autoritas. 2. Undè hauriant, quam habent, Autoritatem. 3. Quæ requirantur, ut suâ potiantur Autoritate. 4. Ad quas res se extendat.

S. I.

Quanta sit Rescriptorum Autoritas?

REGULA.

Universalis est Rescriptorum Autoritas eademque quoad amplitudinem, ac Conciliorum Generalium, non autem quoad infallibilitatem.

Prior pars patet ex Can. 1. DIST. XIX. ubi NICOLAUS docet, ab Omnibus esse recipienda.

RATIO COMPARATIONIS est: Concilium Generale Universalem habet autoritatem, quia totam representat Ecclesiam: Rescripta Pontificis Romani Universalem habere debent autoritatem, quia totam gubernant Ecclesiam. C. 1. DIST. XX. ubi LEO IV. docet, Causas Ecclesiasticas judicandas esse per Pontificum Rescripta, sicut & per Conciliorum Canones.

RATIO DISTINCTIONIS: Ecclesiæ Universali promissa est Infallibilitas, non autem Papæ; Concilium autem Generale idem est, ac Ecclesia Universalis, ac idèd istius Privilegio potitur. Posterior inferitur ex C. 6. DIST. XL. in quo dicitur, Papam à nemine judicandum, nisi deprehendatur à Fide devius: inferitur ex Extravag. JOANNIS XXII. De Verborum Signif. Prædecessorum quorundam suorum Decretis contrariâ: item ex C. 13. Qui Filii. & Extravag. II. de Privilegiis. Extravag. I. de Majorit. contrariis.

Dices forsitan contra posteriorem partem, Summorum Pontificum Rescripta ab ipsis vocari Oracula C. 25. de Rescript. C. 7. de Majorit. C. unic. de Voto in VI. hæc autem voce quid Divinum, proindèque infallibile significari. Verum responderetur, INNOCENTIUM III. à quo primum & secundum Capita desumpta, & BONIFACIUM, à quo tertium, Oraculi vocabulum usurpasse, prout significat quid reverendum.

Dices iterum, Rescripta Summorum Pontificum dici Apostolica C. 1. 2. 3. 4. 5. DIST. XIX. ac proindè, æquè parum errori obnoxia esse, ac Apostolorum Epistolæ. Verum responderetur, Rescripta hæc sic appellari, quia ab Apostolicâ Sede emanant; undè non sequitur, illa esse infallibilia, sicut Rescripta Apostolorum; alioquin essent infallibilia tam quoad Factum, quàm quoad Jus: idemque convenire, Rescriptis omnium Episcoporum, quorum

quorum Sedes fundata, vel gubernatae sunt ab Apostolis, ac idè Sedes Apostolicae appellatur. C. 6. Dist. XIX.

Oppones iterum *Agathonem*. C. 2. Dist. XIX. dicere, Sanctiones omnes Summorum Pontificum sic accipiendas tanquam Divi Petri voce firmatae sint, ideòque infallibiles habendas esse, sicut haberentur & essent, si à Petro emanarent vel firmarentur. Verum Respondetur, 1. hunc *Agathonis* locum explicandum per istum S. LEONIS relatum. C. 5. CAUS. XXIV. QUÆST. I. *Manet Petri privilegium ubicumque ex ipsius fertur aequitate iudicium, nec nimia est vel severitas vel remissio, ubi nil erit ligatum, nil solutum, nisi quod S. Petrus aut solverit aut ligarit*, ideòque sensum illius esse, Sanctiones Papales Petri auctoritatem habere, quando juxta relictas ab hoc Apostolo Regulas factae sunt.

S. II.

Undè suam hauriant Rescripta auctoritatem.

REGULA.

Non aliundè, quam ex se ipsis, suam Rescripta habent auctoritatem.

C. 1. Dist. XIX. ibi NICOLAUS probat variis Argumentis, auctoritatem Rescriptorum non pendere ex eo, quòd in Codice Canonum, sive in Corpore Juris inserantur, sed ea, quae ibi non sunt inserta, pariter esse auctoritatis, ac ea, quae ibi inserta sunt, modò aliundè constet, non esse supposititia, quae Clausulâ subintellectâ in *cit. Can.* firma sunt omnino, quae continent Argumenta, quae alioquin infirma sunt.

RATIO: Rescripta, quae sunt Pars Juris, de quibus major esset difficultas, non habent auctoritatem ex eo, quòd in Corpore Juris inserantur; Quae enim sunt apud GRATIANUM, ut & alia, quae apud eumdem sunt, non majorem inde habent auctoritatem, ac si non in eo essent, ut supra dictum est; Quae verò sunt in Libris DECRETALIU, SECTI, CLEMENTINARUM &c. non possunt majorem hinc habere auctoritatem, quam eam, quae antea potiebantur, cum haec Collectiones vel factae vel approbatae sint à Pontificibus, quibuscumque Pontifices, quorum Rescripta his in Collectionibus continentur, pariter sunt auctoritatis.

Quæres obiter, nùm inserta in Corpore Juris Rescripta ullam hinc capiant utilitatem?

Respondetur, Rescripta in Collectionibus Authenticis, seu Auctoritate Legitima factis, inclusa, triplicem hinc haurire utilitatem; hinc enim nota sunt, Authentica declarantur, & aptiora evadunt, ut in Praxim eant; Rescripta verò in Collectionibus non Authenticis inserta, primam & tertiam hinc capere utilitatem; secundam autem hinc tantum, cum usu recepta sunt istae Collectiones: non ita tamen, ut hinc certum fiat, Rescripta talia eorum esse, quibus tribuuntur, sed solum, ut, quae continent, probentur; undè, ut facilius concipiatur hæc Responsio, distinguenda est duplex Authenticitas: altera, quae Scriptum, non suppositum, ei, cui tribuitur, esse declaratur; altera, quae Scriptum spurium, ut utile recipitur; Authenticitatem istam adepti sunt unum non paucos, ex falsis Priorum usque ad SIXTIVM Pontificum Rescriptis à *Gratiano* passim citatis.

S. III.

Quae requirantur, ut sua Rescripta potiantur auctoritate.

REGULÆ.

Ut Rescripta quoad ea, quae Juris continent, universali sua potiantur auctoritate, non alia requiruntur, quam ista.

I. Ut ad certâ Loca à Summis Pontificibus non restringantur.

II. Ut omnibus Locis conveniant, utilia sint, & expediant.

III. Ut specialibus Locorum Consuetudinibus specialiter derogent, posito, quòd quaedam sint illis contrariae.

IV. Ut sufficienter promulgentur, vel aliter nota fiant.

V. Ut usu ubique recipiantur.

Hæc omnia patebunt ex subsequentiibus ad hoc congruis Dissertationibus inferius referendis.

S. IV.

Ad quas Res extendatur Rescriptorum auctoritas.

REGULA I.

Ad ea omnia extenditur Rescriptorum auctoritas, ad quae Rescribentis potestas, necnon & voluntas.

Non eget probatione.

REGULA II.

Et si innumera sint, quae per Rescripta fieri posse. Jus Canonicum exprimit, vel insinuat, inter ea tamen non alia sigillatim notanda videntur, quam ista.

I. Rescripta Decretalia derogant Conciliis non Generalibus, etsi de his mentionem non faciant; aliis verò; si expressam de his mentionem faciant: Cujus discriminis hæc est Ratio: In priori casu censetur Pontifex attendisse ad Concilia, quibus derogat, etsi mentionem non faciat, secus in posteriore. C. 1. de *Const. in XI. C. 7. de Capell. Monach.*

II. Derogant specialibus Ecclesiarum Statutis, si de his mentionem faciant, quacumque firmitate roborentur. C. 1. de *Constit. in VI. C. 4. de Rescript.*

III. Verba narrativa Rescriptorum Papalium, quibus Papa se fecisse aliqua, puta excommunicasse, suspendisse, resignationem Beneficii recepisse narrat, & super quibus fundatur ejus Gratia & intentio, plenam fidem in Judicio faciunt. *Clementina de Probation.*

Non est in usu apud Gallos hæc *Clem.* Per *Concord. inter FRANCISCUM I. & LEONEM X.* abrogata est. *TIT. XVI. de Sublatione. Clementinae Litter.*

SECTIO II.

DE RESCRIPTIS FALSIS.

Non agimus seorsim de Rescriptis Veris, quia talia censenda sunt, quae nec Falsa sunt, nec Suspecta.

Circâ Falsa Rescripta, considerari possunt. 1. Quae Falsi Rescripti nota in Jure exprimentur. 2. Quae Cautela adhibeatur, ne fiant Falsa Rescripta. 3. Quis criminis Falsi Reus censendus sit, Quis non. 4. Quomodo puniendus sit Falsi Reus. 5. Quae poena contra Retinentes hujusmodi Rescripta.

S. I.

Quae Falsi Rescripti Nota in Jure exprimentur.

REGULA.

Non alia exprimentur in Jure Falsi Rescripti Notae, quam ista.

I. Si, in eo Episcopi, istisque Superiores, Filii vocentur, non Fratres; alii verò aliter, quam Filii nuncupentur. C. 6. de *Crim. Fal.*

II. Si, dum uni dirigitur, iste exprimat in Plurali. *ibid.*

III. Si

III. Si falsa sit Bulla, sive Sigillum, id est si verè collata, ab eà nonnihil absimilis videtur. C. 5. *cod. Tit.*

IV. Si Falsum sit Filum, id est aliud, quàm in Cancellariâ Romanâ consuetum. *ibid.*

V. Si Filum alicujus Bullæ, alteri adjunctum sit.

VI. Si immutata appareat certis in locis scriptura. *ibid.*

VII. Si Charta de novo scripta videatur. *ibid.*

VIII. Si Charta adeò spissa sit, ut Charta abraza alia tenuissima agglutinata appareat. *ibid.*

IX. Si alia sint scripturæ forma, modus dictaminis, sive Stilus, Chartæ qualitas, quàm quæ in Cancellariâ Romanâ adhiberi solent: Petita ex Bulla, Filo, & Stilo falsitatis Notæ indicantur etiam in fine C. 6. *ejusd. Tit.*

§. II.

Qua à Jure adhibeatur Cautela, ne fiant Falsa Rescripta.

REGULA.

Præter latam in Falsarios pœnam, de quâ postea, non alia in Jure adhibetur Cautela, ne Falsa fiant Rescripta, quàm quæ sequitur.

Prohibetur, ne Rescripta recipiantur ab alio, quàm à Papâ, vel ab alio, quàm ad id Deputato, idque sub pœnâ Excommunicationis in Laicum, & Suspensionis in Clericum C. 4. *De Crim. Fals.*

§. III.

Quis circâ Falsum Rescriptum Reus censendus est.

REGULA.

Non alii à Jure habentur ut Rei circâ Rescripta Falsa, quàm isti.

I. Falsitatis vitium per se Exercens, vel per alium, illiusque Fautor & Defensor. C. 7. *De Crim. fals.*

II. Rescripto Falso Utens. *ibid.* Idem habet C. 8. & 11. sumpta in contrario sensu.

III. Illud Impetrans. *ibid.*

IV. Ultra 20. dies illud Detinens. C. 4. *cod. Tit. in fine.*

Nota obiter ex postremo loco citato inferri posse, Priorem loqui tantum de Urente & Impetrante, qui cognoscit falsitatem: nam, quæ dicit de Detinente, ad Cognoscentem falsitatis vitium restringit, & non est potior ratio de isto, quàm de aliis.

§. IV.

Quomodo à Jure Canonico puniatur circâ Rescriptum Falsum Reus.

REGULA.

Non aliis plectit Jus Canonico pœnis circâ Rescriptum Falsum Reos, quàm istis.

I. Falsitatis vitium per se vel per alium Exercentem necnon & illius Fautores Anathemate innodatos declarat. C. 7. *De Crim. Fals.*

II. Clericos Falsarios deprehensos omni Officio, Beneficioque Ecclesiastico privat, sive per se, sive per alium hoc Crimen commiserint; si verò per se, degradari jubet, & Potestati Seculari tradi. *ibid.*

III. Urentem, Impetrantem quoque, ipso facto ab Officio & Beneficio spoliari jubet, si sit Clericus; si Laicus, Excommunicationi tandiù subijcit, donec competenter satisfecerit. *ibid.*

IV. Ultra 20. dies Detinentem Excommunicatione Papæ specialiter reservatâ illaqueat. C. 4. *ejusd. Tituli.*

V. Præcipit, ut Testes, qui gratiâ, odio, vel timore super Falsitate Rescripti nolunt deponere, ad id per

Censuram Ecclesiasticam compellantur. C. 9. *de Testib. cogendis.*

SECTIO III.

DE RESCRIPTIS SUSPECTIS.

Circâ Rescripta Falsitatis suspecta Quæri potest. 1. Quæ talia à Jure habeantur. 2. Quid circâ hujusmodi Rescripta sit faciendum.

§. I.

Quæ Rescripta Falsitatis suspecta à Jure censentur.

REGULA.

Non alia in Jure dicuntur suspecta Falsitatis Rescripta, quàm ista.

I. Si sint contraria alicui Concilio Generali, & de eo mentionem non faciant: Si tamen illud Concilium aliud sit, quàm Tridentinum; Plus enim V. expressè Brevi 1570. declaravit, Rescripta Concilio Tridentino contraria valere, etiamsi illi non derogent expressè. C. 3. *de Capell. Monach.*

Inferitur ex C. 17. *de Rescript.* in quo INNOCENTIUS III. dicit, quòd sciens nihil apponi facit in Rescriptis suis, quod de Jure debeat reprehendi: hoc Idem articulo hanc affert rationem C. 57. *De Elect.* Non est credendum, Romanum Pontificem, qui Jura tuetur, uno verbo velle subvertere, quod aliàs multis vigiliis est inventum & excogitatum.

II. Si quæ Falsitatis Nota ex suprâ notatis in illis ita appareat, ut meritò dubitetur, an vera sint. C. 15. *De Appell.*

III. Si Causæ cognitionem prohibeant. Cap. 2. *De Rescr. Vid. GONZALEM in illud n. 18.* Hæc prohibitio injusta esset, quia nemo inauditus damnandus est.

IV. Si manifestum in Constructione peccatum contineant. C. 11. *De Rescript.* C. 5. *De Crim. Fals.*

V. Si sit rasura in loco suspecto. C. 3. *de fide Instrum.*

VI. Si Gratia concessa, sit insueta exemploque, careat C. 5. 6. *De Confirm. Utili &c.*

§. II.

Quid faciendum circâ Rescripta Falsitatis Suspecta.

REGULA.

Circâ hujusmodi Rescripta nil aliud facere præcipit Canon, quàm istud.

I. Si Rescripta sint Juri contraria, non sunt exequenda; sed Superior super ea consulendus. C. 2. *de Crim. falsi.* C. 8. *De fide Instrum.*

II. Si quid habent Juri consonum, id executioni mandandum est. C. 8. *max. citat.*

SECTIO IV.

DE RESCRIPTIS NULLIS.

REGULA.

Rescripta non in aliis Casibus declarantur nulla à Canone, quàm in istis.

I. Si Falsi suggestione, vel Veri suppressione obtineantur; quod generaliter verum est, si id fiat ex malitiâ, & agatur de Gratiâ; secus, si fiat ex simplicitate, vel ignorantia, & agatur de Justitiâ; tunc enim valet quoad id quod habet Juri Communs consonum. C. 8. *de Constit. C. 6. De Conc. Prob.* C. 16.

C. 16. CAUS. XXVI. QUÆST. II. C. 20. De Rescript. C. 11. De Deleg. in. 1. Coll.

H. Si dent Curatum Beneficium Personis, quæ Scientiâ, Moribus, & Ætate non congruunt Concilii Lateranensis Inlitis; Quod extendi potest ad omnia Rescripta Gratia & Justitiæ, Canonibus contraria, ipsique non Derogantia. C. 4. De Ætat. & qual. &c. C. 3. De Capell. Monach. CAUS. XXV. QUÆST. II. C. 13. 14. 15. 16.

III. Si in his desit aliqua littera & non constet de Mandatoris intentione, nec Præcedentia per Subsequentia intelligantur; secus, si desit tantum aliqua littera. C. in 15. in Coll. 5. De Off. & Pot. Deleg.

IV. Si dentur à Pontifice per ignorantiam, vel negligentiam, vel occupationem nimiam inadvertente. C. 41. De Sent. Excomm.

V. Si ab Excommunicato impetrentur extrâ Communionis vel Appellationis Causam. C. 1. De Rescript. in VI. C. ult. De Except.

VI. Si ab eodem plures in alium Appellationes Habente, ad diversos Judices impetrentur Rescripta. C. 2. De Rescript. in VI.

VII. Si à Reo Actorem Conveniente vel Reconveniente, ad alium, quam ad illum, coram quo convenitur; Rescriptum impetretur. *ibid.*

VIII. Si Secundum Rescriptum circa eandem rem impetratum de Primo mentionem non faciat. C. 2. 3. De Rescript. Loquuntur tantum de Rescript. Justitiæ; sed ob paritatem rationis, ad alia extendi possunt. Ratio enim illorum est, ne fraus sua Autori patrocineretur, hæc autem Ratio generalis est, ideoque audienda tam circa Rescripta Gratia, quam circa Rescripta Justitiæ. *Vide Exceptionem in R. 4.*

IX. Non valet Rescriptum super his, quæ Ordini Cisterciensi Sedes Apostolica specialiter indulget, nisi in illo facta fuerit hujus Ordinis Mentio. C. 6. *ibid.*

X. Non valet Rescripta, quibus impetrantur indeterminati Judices ab ipsâ Parte eligendi. C. 10. *ibid.* *Vid. GONZALEM*, ubi notat hujus rei causas aliisque Textibus probat congruas esse.

Hic damnari videtur Usus apud Gallos receptus, quo postulati à Parte Judices à Papa vel Legato impetrantur: sed differt hic Usus à damnato, quia apud Nos determinati sunt Judices, illic verò indeterminati.

XI. Non valet impetratum post Appellationem Rescriptum, in quo nulla de illâ sit mentio. C. 12. *ibid.*

XII. Rescriptum dolo obtentum irritum est habendum: idem dic, si antè terminum obtineatur: dolo autem obtinetur, si Impetrans Dignitatis suæ nomen supprimit, ut sibi Rescriptum detur aliter denegandum. *ibid.* C. 50. De Appell. C. 50. de Rescript.

XIII. Si diversa ad diversos Judices super eodem negotio contrâ eundem impetrentur Rescripta, quorum unum de alio non faciat mentionem, nullum ex his valet. C. 18. *ibid.*

XIV. Rescriptum obtentum contrâ talem talis Dioceseos nullum est, si iste sit alterius Dioceseos. C. 34. *ead.* *TIT.* Hujus Causis & sequentis Ratio desumitur ex præsumptione fraudis.

XV. Impetratum contrâ Hominem Dioceseos, non valet ergâ Hominem Civitatis. C. 25. *ead.* *TIT.*

XVI. Excedens Concedentis Jurisdictionem non valet, quale esset quod ab Ecclesiâ daretur circa rem Fori Secularis. C. 10. 20. De For. Comp. in integrâ.

XVII. Si Secundum Rescriptum post legitimam executionem accipiat, irritum est. C. 16. De Rescript. C. 4. De Restit. spoliat.

XVIII. Quando Rescriptum est aliquorum Privilegiis, Statutis, Consuetudinibus contrarium, nullum est, nisi adsit Clausula Derogatoria.

Inferitur ex C. 1. de Constit. in VI. Quod enim dicit de Constitutionibus, ad Rescripta extendendum est, cum sit par Ratio: Inferitur etiam ex C. 6. De Rescriptis, in quo dicitur, quod in Rescripto Ordinis Cisterciensis Privilegiis contrario, faciendâ est mentio de Privilegio hujus Ordinis, ut valeat Rescriptum; Dici

posset; quod *Caput istud* contineat Gratiam Ordini Cisterciensi specialiter indulgam, idè ad alios similes Casus extendi non posse; sed Respondere licet, quod id unum speciale est in *cit.* *Cap.* quod in Rescriptis Ordini Cisterciensi adversis expressa sit mentio faciendâ de Privilegiis hujus Ordinis: in Rescriptis verò, quæ aliorum Indultis adversantur, sufficit ut generaliter derogetur omnis Privilegiis.

REGULA II.

Ignorantia Facti, quod in Rescripto, ut valeat, est exprimendum, impedit, ne Rescriptum sit irritum, quando Factum illud non exprimitur.

C. 7. De Rescript. in VI.

REGULA III.

Rescriptum quoad aliquid nullum, non idè quoad cætera irritum est.

C. 9. de Rescript. in VI.

REGULA IV.

Secundum Rescriptum valet, non factâ de Primo mentione, quando Impetrans isto usus non est dolo vel negligentia.

C. 9. 12. de Rescript.

REGULA V.

Rescriptum nullum est, quoties non exprimit, quod, ut valeat, Jus vel Stylus exprimendum declarat.

Inferitur ex C. 17. 34. 35. de Rescript. ubi Rescripta declarantur nulla, ob id solum, quod in his non exprimentur, quæ ex solo Jure vel Stilo esse exprimenda judicantur.

Circa ea, quæ exprimenda declarat Jus Vibe R. 9. hujus Tituli.

REGULA VI.

Non est irritum Rescriptum, quoties non exprimit, quod expressum à concedendo Papam revocaret.

C. 23. de Accus. ubi Collatio facta Criminoso Beneficium Petenti, modò non sit diffamatus, valet, si illius tamen crimina expressa fuissent, à conferendo tali, retraxissent, ut inferre licet ex C. 4. de Ætate & Qual. &c.

REGULA VII.

Non sola Falsitas, seu Res Falsa, quæ cognita à concedendo Papam retraheret, Rescriptum irritat, sed quandoque & ea, quæ cognita non retraheret.

C. 34. de Rescript.

REGULA VIII.

Irritum est Quidquid sit vi Rescripti irriti.

C. 19. De Rescript. C. 6. De Conc. Prab.

REGULA IX.

Quæ exprimenda in Rescriptis, ut valeant, continent.

Non alia Canon ad id clarè exigit, ut in Rescriptis exprimentur, quam ista.

I. In Secundo Rescripto circa idem negotium impetrato, de Primo mentio haberi debet. C. 2. 3. 15. De Rescript. C. 11. 13. de Deleg. in 11. Coll. C. 12. 19. *ead.* *TIT.* C. 2. de Appell.

II. Si Quid impetretur contrarium Apostolicis Ordinibus Cisterciensis Indultis, hujus Ordinis faciendâ est mentio. C. 6. *ead.* *TIT.*

III. Obtentum post Appellationem, istius meminisse debet. C. 12. *ead.* *TIT.* C. 3. de Confr. util. &c.

IV. Vera Impetrantis Diocesis exprimenda est. C. 34. *ead.* *TIT.*

V. Idem de ipsius Patriâ vel Domicilio, quando est de Civitate Cathedrali. C. 35. *ead.* *TIT.*

VI. Extrâ

VI. Extrà Diocësim ultrà duas Diatas Reum trahens meminisse debet Constitutionis id prohibentis. *C. 26. Eod. Tit.*

VII. In Rescripto ad Beneficium, exprimendum illud, quod Impetrans jam possidet. *C. 26. 27. 42. Eod. Tit.*

VIII. In Rescripto Beneficii Restitutorio exprimenda est causa, ob quam Impetrans amotus fuit. *C. 26. Eod. Tit.*

IX. In Rescripto ad Beneficium obtinendum, Impetrans meminisse debet Primi, vi cuius Beneficium vel Pensionem obtinuit. *C. 31. Eod. Tit.*

X. Irregularis suæ irregularitatis meminisse debet in Rescripto, quo Beneficium impetrat. *C. 2. de Fil. Presb.*

XI. In Rescripto, quo quis à Beneficio amoveri præcipitur ob impedimentum Canonicum, à quo dispensatus fuerat, habenda est mentio Dispensationis antea sibi concessæ. *C. 9. Eod. Tit.*

XII. In Rescripto, ad Beneficium obtinendum, Impetrans exprimere debet, se Clericum esse. *C. 16. de Transact.*

XIII. In Rescripto, cujus impetrationi obest Excommunicatio, de istâ mentio facienda est; secus, si non obstit. *C. ult. de Except.*

XIV. Cùm vi Primi Rescripti processum est, ac res, de quâ agitur, tangit Privilegia à Sede Apostolicâ concessa, Secundum Rescriptum circa eandem rem impetratum de utroque hoc puncto meminisse oportet. *C. 30. de Sent. & Re Jud.*

XV. Contrarium Statuto jurato & à Papâ confirmato Rescriptum de illo mentionem facere debet. *C. 19. de Rescript.*

XVI. In Rescripto, quo Petro Prioratus seu Temporalis Administratio confirmatur, exprimendum, Petrum esse Regularem. *C. 5. 6. de Confirm. util. &c.*

XVII. Rescriptum à Censurâ absolvens facti seriem, propter quod illa lata est, continere debet. *C. 5. de Cohab. Cler.*

XVIII. Quando Rescriptum Concilio Generali adversatur, illius meminisse debet. *C. 3. de Capell. Monach. Exceptio habetur. C. 1. de Const. in IV.*

REGULA X.

Expressionis defectus suppletur per Clausulam faciendæ expressioni respondentem. *C. 21. de Præb. in IV.*

REGULA XI.

Clausula motu proprio eundem defectum supplet, nisi agatur de damno tertii. *C. 23. de Præb. in VI.*

SECTIO V.

DE ANNULANDIS RESCRIPTIS.

REGULA.

Non alia in Canone leguntur circa Rescripta annullanda, quàm ista.

Quidquid fit ex Rescripto irritando quale est subreptitium, quoad Lites irritandum est. *C. 22. de Rescript. C. 5. de Vicario.*

SECTIO VI.

DE RESCRIPTIS, QUORUM DUBIUS EST VALOR.

REGULA.

In dubio, an Posterior Rescriptum Prius revocet, utriusque Iudices simul cognoscere debent, si alii alii deferre noluerint; quod si concordate nequiverint; Arbitri à Partibus electi concertationem sopire debent.

C. 14. de Rescript.

SECTIO VII.

DE RESCRIPTORUM, QUIBUS INEST AMBIGUITAS, INTERPRETATIONE.

REGULA.

Non alia leguntur in Canone circa Rescriptorum ambiguoarum interpretationem, quàm ista.

I. Rescripta ambigua ex Rescribentis intentione interpretanda sunt. *C. 41. de Appell.*

II. Quando obtinetur Rescriptum contra Petrum & Quosdam alios, hæc Clausula, *Quidam alii*, non extenditur ad Plures, quàm ad Quatuor, quorum Nomina in primâ Citatione sunt exprimenda, ne varietati detur locus. *C. 2. de Rescript. in VI.*

III. Si plures in eodem negotio committantur cum hæc Clausula *si non omnes simul potuerint, qui poterunt procedant*, hoc de impotentia tam facti, quàm Juris, intelligendum est. *C. 13. de Rescript.*

IV. Si verò aliquis interesse noluerit, alii procedere non possunt, nisi prædictæ Clausulæ additum fuerit, *aut noluerint. ibid.*

V. Rescriptum ex Jure Communi est interpretandum quoad ea, in quibus ipsi expressè non derogat. *C. 18. Eod. Tit.*

VI. Clausula, *si ita est*, ad omnia, quæ præcedunt, extenditur. *C. 25. Eod. Tit.*

VII. Clausula, *si Idoneus*, non imponit onus probandi se idoneum, Rescriptum accipienti. *C. ult. De Præsumpt.*

VIII. In Rescripto, quo in aliquâ Ecclesiâ de Beneficio aliquis provideri jubetur, nomine Beneficii simplex Beneficium, non illius Ecclesiæ Rectoria seu Dignitas intelligitur. *C. ult. De Præb.*

IX. Rescriptum Gratiam ambitionem concedens strictè est interpretandum: Talis autem censetur, quâ Prælato permittitur, ut Beneficia, quæ tempore Promotionis habet, retineat. *C. 5. de Rescript. in VI.*

X. Quando pluribus articulis connexis in unâ Commissionem positus, in uno tantum contingit, Appellatio nem expressè vetari, ea quoque circa alios censetur interdita, quocumque Rescripti loco Clausula inseratur; *C. 41. de Appell.* Sed, si de pluribus negotiis, quæ se minime contingunt, in Rescripto agatur, ad illud negotium restringenda est Clausula, quod præmissum est. *C. 71. Eod. Tit.*

XI. Præcedentia per Subsequentia, & è contrâ, sunt explicanda, cujus ratio est, quia Rescripti principium sæpe refertur ad medium & ad finem; medium verò ad principium & ad finem. *C. 41. cit.*

XII. In re gratiosa Abbates sub Monachis comprehenduntur. *C. 46. de Sim.*

SECTIO VIII.

DE ALIIS RESCRIPTORUM DIVISIONIBUS.

Quæ de Rescriptis dicenda supersunt, paucis Titulis comprehendimus; quia, quæ Rescripta conditionata & disjunctiva respiciunt, uno verbo expediuntur: quæ verò Rescripta tum Gratia tum Justitia spectant tribus Regulis finiuntur: postremò, quæ ad Rescriptorum executionem pertinent, pluribus quidem Regulis, sed brevissimis & facillimis continentur. Eadem de causâ possemus etiam, nullâ adhibita subdivisione, singula hæc explicare, verum, ne ulla sit hoc in Tractatu confusionis umbra; Sectionem hanc Octavam in Sex §§. pro rerum tractandarum numero subdividemus;

§. I.

De Rescriptis Conditionatis.

REGULA I.

Rescriptum conditionatum non valet, nisi adimpleatur conditio.

C. 13. De Rescript. in VI. Clem. unic. de Conces. Præb. REGULA

REGULA II.

Hinc si Quis sub futura conditione Beneficium impetret, alius verò purè ante conditionis hujus eventum, posterior priori præfertur.

C. 13. *De Rescript. in VI.*

§. II.

De Rescriptis Disjunctivis.

REGULA A.

In Rescripto Disjunctivo (*quale, quo præcipitur aliquid fieri, si hoc, vel illud ita se habeat*) sufficit, quòd una pars sit vera.

C. 4. *De Rescriptis.*

§. III.

De Rescriptis Obreptitiis, Subreptitiisve.

Notandum, per Rescriptum Obreptitium intelligi, illud, in quo tacetur veritas exprimenda; per Subreptitium verò, intelligi illud, in quo suggeritur falsitas: Notandum iterum, Rescriptum Obreptitium dici posse Subreptitium, quia furtivè Concedenti, qui si sciret quòd tacetur, Rescriptum denegaret. His notatis hæ traduntur Regula.

REGULA I.

Fundamentum notatæ distinctionis inter Rescripta Obreptitia, Subreptitiave in Canone reperitur: ipsa verò distinctio nequaquam, imò contrarium quid in eo habetur.

I. Pars patet ex C. 20. *De Rescript.* & ex C. 7. *De Fide Instrum.*

II. Credenda, donec citetur aliquis Canon, in quo talis distinctio exprimitur.

III. Pars est in *Cap. 22. de Rescript.* & in C. 21. 23. *de Præb. C. 41. de Excom.* Vocant Surreptitia Rescripta, in quibus veritas exprimenda tacetur.

REGULA II.

Obreptio vel Surreptio non eundem habent effectum, in quovis Rescripto.

Inferitur ex C. 8. & 22. *de Rescript.* quæ docent, Rescriptum Justitiæ Obreptione, vel Surreptione fieri annullationi obnoxium: Rescriptum verò Gratiæ, eadem Obreptione, vel Surreptione fieri nullum.

REGULA III.

Triplex est Clausula, quæ impedit, ne Obreptio, Surreptione noceat, Motu proprio, Nonobstante, Ex certâ scientiâ.

De Primâ fit mentio in C. 23. *de Præb. in VI.* de secundâ in C. 21. *ibid.*

§. IV.

De Rescriptis proprio Motu datis.

REGULA I.

Ut sunt Rescripta, quæ ad Impetrantium petitionem vel aliorum dantur, ita sunt, quæ ex merâ Concedentis benignitate procedunt & Rescripta de Motu proprio dicuntur.

C. 23. *de Præb. in VI.*

REGULA II.

Nullum Rescriptum proprio Motu datum reputandum est, nisi id in eo exprimitur. *ibid.*

REGULA III.

Clausulæ, proprio Motu, non alia vis, quàm ut impediatur, ne Rescriptum Obreptitium Surreptitiumve

Tom. I.

tiumve censeatur, & ut denotet Papam immediatam jurisdictionem prætere in eos, quibus illa diriguntur.

Id operatur citata Clausula, aliud autem operari ex nullo juris Textu colligere fas est.

§. V.

De Rescriptorum stylo.

REGULA A.

Non alia in Canone habentur ad Rescriptorum styllum pertinentia, quàm ista.

I. Episcopi, Archiepiscopi, alique Superiores vocantur à Papâ Fratres; non Filii: ceteri verò vocantur Filii.

II. Papa scribens singulis Personis plurali locutione non utitur.

§. VI.

Comprehendens ceteras Rescriptorum Divisiones.

REGULA I.

Rescripta alia sunt Excitatoria, alia Restitutoria, alia Attributoria.

Excitatoria sunt, quibus Ordinarius ad ea faciendâ excitatur, quæ ex Officio facere potest & debet: *Restitutoria* sunt, quibus Ordinario præcipitur, ut quæ aliàs poterat, ut Ordinarius, nunc tamquàm Sedis Apostolicæ Delegatus faciat: *Attributoria* sunt, quibus Ordinario, quæ ut Ordinarius non potest, nec aliàs potuit, committuntur.

REGULA II.

Primi & Secundi generis Rescripta à Rescriptis Tertii generis in eo differunt, quòd quæ vi illorum fiunt, autoritate *Ordinariâ* fiant, ideòque in eis Appellatio immediata ad Prælatum proximè Superiorem devolvitur. Quæ verò in istorum executionem fiunt, autoritate *Delegatâ* fiant, ideòque ad Committentem Appellatio devolvitur.

Prior Regulæ Pars expressè habetur in C. 12. *de Off. Ord.* quoad Rescripta Excitatoria: Quoad alia verò, ex pluribus Concilii Tridentini locis præfata autoritas Delegata colligitur, cum doceant Ordinarium, post factam ab eodem Concilio restitutionem, tamquàm Delegatum agere debere in iis, quæ aliàs ut Ordinarius faciebat. Inferitur etiam ex *Eod. Cap. 12.* restitutione enim, quæ aliena erat jurisdictio ejus propria sit, cui restituitur. Hoc fufius explicatur in *Tractatu de Jurisdic. Ecclesiasticâ* in II. Tomo, inferendo.

SECTIO IX.

De iis, que RESCRIPTIS JUSTITIÆ sunt peculiaribus.

REGULA I.

Quidquid ratione Materiæ convenit Rescripto Justitiæ, id sibi peculiare habet. Hinc quæcumque huic Rescripto conveniunt ex eo, quòd Forum Contentiosum respiciat, sibi peculiaribus sunt.

REGULA II.

Non alia habentur in Canone Rescriptis Justitiæ peculiaribus, quàm ista.

I. Non diriguntur nisi Dignitatem vel Personatum Habentibus aut Canonicis Ecclesiæ Cathedralis, nec executioni mandantur nisi in Civitatibus vel Locis Insignibus. C. 11. *de Rescript. in VI.*

II. Si quis Duplici Rescripto delegetur ad eandem Causam, *Generali*, quo Causa non exprimitur, sed tali modo

§

modo

modo tractari jubetur, cum expressa fuerit, & *Speciali*, quo Personæ & Res exprimuntur: nonnullaque mutantur quoad procedendi formam; *Speciale*, Rescriptum Generali derogat, quoad ea, quæ specialiter exprimit. *C. 14. §. Quoniam. De Refor.*

III. Rescriptum, quo Personis & Rebus non expressis, sed postea exprimentis Causa committitur, jurisdictionem dat, sed non exercitium Jurisdictionis: istud verò accipitur Rescripto, quo postea Res & Personæ exprimuntur. *ibid.*

IV. Rescriptum expressè obtentum contrà Minores & viliores Personas, ad Majores extendi non potest. *C. 15. eod. Tit.*

V. Clausula & quidam alii non est ad multitudinem effrenatam extendenda, sed exponenda, ut in *C. 2. de Rescript. in VI. ibid.*

VI. Rescriptum, quo Impetrans non utitur contrà expressos sed contrà Minores, vel Pares non expressos, censetur dolo obtentum, ideoque ut nullum habeatur. *ibid.*

VII. In Causâ Monasterii, in quo Abbatis & Conventus negotia non sunt discreta, valet Rescriptum, quod Solius Abbatis meminit, vel quod contrà solum Abbatem impetratur. *C. 21. de Rescript.*

VIII. Rescriptum Subreptitium non est nullum: hinc patet, quòd omisso Clausulæ, si *Preces veritate nitantur*, non annullat id genus Rescripti. *C. 22. de Rescript. expressè dicit, hanc Clausulam subintelligendam, si omittatur, & de Rescriptis Justitiæ manifestè loquitur.*

IX. Qui Rescripto ex malitia vel negligentia intrà annum non utitur, alio potest conveniri, etsi Primi non meminerit. *C. 28. eod. Tit.*

X. Rescriptum ultrà duas Diatas extrà Diocesim Reum trahens, non valet, nisi Partes consenserint, vel id Constitutionis id prohibentis meminerit. Gallia factam huic Constitutioni Derogationem non probaret, Parte Adversâ de hoc conquerente. *C. 28. ibid. Corrigitur hoc Caput Cap. 11. de Rescript. in VI.*

XI. Impetratum sine Speciali Domini Mandato Rescriptum non valet, nisi à Consanguineis vel litis Consortibus aliisque similibus impetratum sit; idem si Mandatum revocatum fuerit, & revocatio Procuratori innotuerit. In Gallia sine tali Mandato valde impetratur. *C. eod. §. sunt & alii. C. 33. eod. Tit.*

XII. Admittens Appellationem Rescriptum circa executionem anterioris Rescripti, pravalet Rescripto, quod Causam commisit, cujusque executio Appellationi locum præbuit. *C. 29. eod. Tit.*

XIII. Successor conveniri nequit Rescripto in Prædecessorem impetrato, si iste antè mortem vi illius ad Judicium non sit vocatus, præterquam si succedat in vitio: cuius ratio est, quia Rescriptum expirat cum eo, contrà quem impetratum est, si res sit adhuc integra. *C. 36. eod. Tit. C. 11. de Judiciis. C. 36. de Rescript.*

XIV. Rescripta Impetrantes, iisque Utentes, ut alios quoquo modo vexent, illorum commodo frustrati in expensis sunt condemnandi. *C. 44. de Rescript. huc referri potest. C. 16. eod. Tit. quod privat Prioris Rescripti commodo eum, qui aliud dolo impetrat non factâ illius mentione.*

XV. Fiunt inutilia, nisi Impetrans iis intrà annum utatur. *C. 9. & 33. De Refor.*

XVI. Vis eorum expirat, si Concedens moriatur nondum incepta executione. *C. 19. & 20. de Deleg.*

XVII. In Causa Reali Rescriptum sequitur rem, quam respicit, undè vi illius conveniri potest is, ad quem transmittitur post Rescripti Impetrationem. *C. 1. de alien. Jud. mut. causa.*

XVIII. Id ad quod Jure Communi Rescriptum extenditur, tanquam expressum habetur, si prætermittatur. *C. 1. De Mutuis Petition.*

XIX. Sub eadem Rescripti formâ reconveniri potest Actor, sub quâ Reum convenit. *C. 2. De Mur. Petit.*

XX. Rescriptum Appellationem prohibens, injustam

tantum prohibet. Clausula autem, quâ Appellatio prohibetur, non convenit nisi Rescripto Justitiæ. *C. 47. De Appell.*

XXI. Rescriptum rei litigiosæ Confirmatorium non valet, rei verò legitime possessæ ita valet, ut absque Sedis Apostolicæ Mandato de eâ cognoscere Judici non liceat. *C. 1. 2. De Conf. Util. &c.*

XXII. Prælatus in Causis Prioratum sibi subditorum, vi Rescripti Reum convenire nequit, nisi ubi Priores possent, si alibi conveniat, in expensis damnatur, & Processus est irritus. *Clem. 1. de Rescript.*

XXIII. Cum Justitiæ Rescripta facillimè impetrentur, non præsumitur Quis falsasse hujusmodi Rescriptum, nec punitur qui ex ignorantia vincibili falso Justitiæ Rescripto utitur, modò uti desierit statim, ac illius falsitas sibi nota facta est. *C. 8. De Crim. Falsi.*

XXIV. Rescriptum, quo committitur Judex notoriè suspectus, surreptitium judicatur, si de tali suspicione nulla fiat in illo mentio. *C. 2. Ut lite non Contest.*

SECTIO X.

De iis, quæ RESCRIPTIS GRATIÆ peculiaris sunt.

REGULA.

Non alia in Canone leguntur Rescriptis Gratia peculiaris, quam quæ sequuntur.

I. Dantur ad tempus indeterminatum, scilicet ad beneplacitum, vel Pontificis vel Sedis Apostolicæ; si ad Pontificum, expirant cum illis, si ad Sedis Apostolicæ, durant, donec revocentur. *C. 5. de Refor. in VI.*

II. Tempus Data attenditur, non Præsentationis, nisi cum non apparet, Quis prius impetraverit, & si Impetrantes in omnibus sint æquales, locus est Gratificationi. Attenditur autem tempus Data, quia Rescriptum istud ad rem jus dat, eo ipso, quo obtinetur, si Beneficia respiciat. *C. 9. 12. ibid. Idem habetur. C. 7. & 30. eod. Tit. in DECRET. C. 14. ibid.*

III. Rescriptum ad Beneficium obtinendum irritum est, si aliud ab Impetrante jam possessum in eo taceatur. *C. 17. 27. 42. eod. Tit.*

IV. Rescriptum in Beneficio restituens non valet, nisi causam, ob quam Impetrans ab eo erat amotus, exprimat. *C. 6. eod. Tit.*

V. Rescriptum, quo Beneficium conceditur ei, qui simili Rescripto renunciavit ob alia Beneficia vel Pensiones, irritum est, si Primi sic venditi non meminerit. *C. 31. eod. Tit.*

VI. Executorium de Beneficio Rescriptum non valet, nisi Monitorium, de quo mentionem facit, præcesserit. *C. 37. eod. Tit.*

VII. Rescriptum cum hac Clausulâ, si pro alio non scripsimus, non valet in Ecclesiâ, in quâ vi Rescripti ejusdem Pontificis aliquis obtinuit Beneficium, vel ad hoc receptus est. *C. 39. eod. Tit.*

VIII. Pontifex, qui in unâ Ecclesiâ Rescriptum Prædecessoris sui executus est, potest aliud in eadem alteri concedere, quin illam bis gravet. *C. 39. eod. Tit.*

IX. Speciali gravatus Rescripto non est iterum gravandus vi Generalis Rescripti, quo jubetur Episcopus, ut alicui provideri faciat in Diocesi suâ, ubi pro alio non est scriptum. *C. 40. eod. Tit.*

X. Gratia alicui concessa sine alterius læsione interpretanda est, & si quæ fiat, compensanda est. *C. 12. De Deleg. C. 1. Lit. pend. C. 16. De Major. & Obed.*

XI. Rescriptum Gratia Obreptitium, vel Subreptitium, est nullum, sive Beneficia, sive alias Gratias respiciat. *C. 8. 17. 19. 27. 31. 32. 37. 42. De Refor. & C. 6. eod. Tit. in VI. Quæ omnia de Beneficiis loquuntur C. 16. De Refor. & C. 7. De Fid. Instr. C. 2. De Fil. Presb. CONC. TRID. Sess. XIII. C. 5. De Ref.*

XII. Hinc

XII. Hinc si, tacito Canonico ad Beneficium impedimento, præscriptum Beneficium impetretur, Rescriptum irritum est. *C. 2. De Fil. Presb. ubi Rescriptum ad Beneficium ob talem defectum nullum declaratur.*

XIII. Rescriptum Gratiae non expirat, etsi intrâ annum executioni non mandetur, nec etiam morte Concedentis antè inceptam executionem. *C. 5. De Rescr. in VI. nisi mera Gratiae executio demandetur. C. 36. De Prab. in VI. in fin. GLOSSA in Verbo Moriatur, ubi solvit contradictionem apparentem hujus Textus cum C. 9. de Offi. Deleg. in VI.*

XIV. Rescriptum, Secundum Beneficium concedens, meminisse debet primi, quod Primum Beneficium concessit. *C. 6. De Prab. GLOSS. in Verbo aliud.*

XV. Rescriptum, quo Collator Petro Beneficium jam vacans aut primum vacaturum conferre jubetur, non eum ita ligat, ut alteri illud invalidè conferat, illum tamen obligat, ut, si Petrus Beneficio sufficiens careat, illum de redditibus Ecclesiae alat, donec aliud Beneficium sufficiens contulerit. *C. 27. De Prab.*

XVI. Cum Rescriptum jubet, ut quis Apostolicâ autoritate recipiatur, Receptus vi talis Rescripti eâ autoritate receptus dicitur. Idem quoque si ad eos, ad quos dirigitur Rescriptum, receptio non pertineat, alias verò autoritate Ordinaria receptus censetur. *C. 4. De Rescr. in VI.*

XVII. Rescriptum concedens Beneficium certo modo vacaturum, jus nullum dat ad aliud modò vacans. *C. 6. De Rescr. in VI.*

XVIII. Impetratam à Sede Apostolicâ Gratiam sentire Volens, Litteris probare debet. *C. 1. De Elect. EXTRAV. COM.*

XIX. Rescriptum Gratiam revocans, quæstum jus non tollit, sed querendum, nisi istud digniori quæsto juri sit annexum. *C. 39. De Prab. in VI.*

XX. Qui ex ignorantia vincibili (quâ intelligitur, quæ ex merâ negligentia oritur) falso Gratiae Rescripto utitur, pœnâ plectitur. *C. 7. De Crim. falsi.*

XXI. Rescriptum Gratiam concedens cum Decreto irritante ligat Ignorantes. *C. 40. De Prab. in VI.*

Nota circa Art. II. in eo fundari Regulam 54. in VI. *Qui prior est Tempore potior est Jure:* sed hanc Regulam varias pati exceptiones, quæ ad tres reduci possunt. I. est, quando Prius Rescriptum est nullum vel annullandum. Prima Exceptio habetur. *C. 7. de Rescript. in VI. II. Quando qui prius impetravit, verbo vel facto renunciavit Rescripto suo; facto autem Quis Rescripto renunciat 1. si intrâ tempus congruum eo uti negligat. 2. Si post Rescriptum impetratum Uxorem ducat. Secunda infertur ex C. 1. 3. de Cler. Conjug. III. Si in Posteriori jubeatur, ut istius Impetrans, Prioris Impetranti præferatur. Tertia legitur in C. 7. de Concess. Prab. in VI. in quo fit prima mentio Clausulæ *anteferri*, in Gratiis Expectativis postmodum multoties insertæ, necnon Effati, *si vinco vincentem te, à fortiori vinco te.**

SECTIO XI.

De iis, quæ RESCRIPTIS TAM GRATIÆ, QUAM JUSTITIÆ COMMUNIA SUNT.

REGULA.

Non alia in Canone leguntur, Rescriptis tam Gratiae, quam Justitiae communia, præter ista.

I. Speciale derogat Generali, etsi de Generali mentionem non faciat, non è contrâ, licet Generale posterius sit. *C. 1. 14. De Rescr. C. 14. De Prab. in VI. C. 2. De Dolo & Contum.*

II. Derogant Statutis Ecclesiarum, dum id expriment. *C. 4. De Rescr. in VI.*

III. Juri Communi Contraria restringenda. *C. 5. Eod. Tit. & Loco.*

Tom. I.

IV. Ab unâ re ad aliam alterius speciei non extenduntur. *C. 6. Eod. Tit. & L.*

V. Alieno juri non nocent, nisi id expressè caveant. *C. 8. 10. Eod. Tit. & L. C. 15. De Prab. in VI.*

VI. Rescriptum Statuto à Papa confirmato contrarium, irritum est, si huic Statuto expressè non deroget. *C. 19. De Rescript.*

VII. Non valet Rescriptum, in quo non fit mentio rei, quæ, si cognita Concedenti fuisset, expressè à concedendo avocasset. *C. 2. Ut lit. non contest.*

VIII. Secundum Rescriptum non revocat, quod per Primum legitime factum sit. *C. 13. De Restitu. Spoliat. C. 29. De Off. Jud. Deleg.*

IX. Cum post Rescriptorum Concessionem fit Diocesum divisio, eodem modo exequenda, ac antea fuissent. *C. 1. De Conc. Prab. Extravag. JOANNIS XXII.*

X. Rescriptorum tenor est servandus, alioquin vana est illorum executio. *C. 7. De Conc. Prab. in VI. C. 22. De Rescriptis.*

XI. Clausula Derogatoria, si Generalis sit, impedit, ne Rescriptum sit irritum. Infertur ex *C. 21. De Prab. in VI.* in quo Clausula Particularis Derogatoria supplet defectum particularem, cui responderet; undè sequitur, quòd Clausula Generalis Derogatoria supplet quoscumque defectus.

XII. Si illorum executioni terminus præfigatur, elapso termino expirant. *C. 4. De Off. Deleg.* Loquitur quidem tantum de Rescripto Justitiae, sed ad aliud extendi potest, nam v. g. dum Litteris Dimissoriis terminus præfigitur, ut sit, quando dantur eâ lege, ut Impetrans intrâ sex menses iis utatur, transacto termino nullius sunt roboris.

XIII. Expirat cum Delegato, si Delegatio facta sit Personæ; si enim Dignitati facta sit, durat post mortem illius, quo possidente datum est Rescriptum. *C. 14. De Off. Deleg.*

XIV. Dum plures eodem Rescripto committuntur sine clausula, *Quòd si non omnes*, uno ex his defuncto, vel recusato, aut nolente, Rescriptum vim suam amittit. *C. 30. C. 42. De Rescript.*

XV. Si ab eo, qui in Rescripto delegatur, non acceptetur Delegatio, vis ejus excidit. *C. 13. De Rescript.*

XVI. Si revocetur Rescriptum, & nota facta sit Delegato revocatio, eo ipso fit inutile. *C. 6. De Off. Deleg. in VI.*

XVII. Nullum Rescriptum revocari potest re incepta. *C. 29. De Off. Deleg. & C. 6. Eod. Tit. in VI.*

XVIII. Datur cum Clausula, *Remotâ Appellatione*, quæ Clausula intelligitur de Appellatione, quæ à Jure non indulgetur expressè, ideòque de injustis & frivolis Appellationibus, quæ in Jure nullibi indulgentur, quales Moratoria, Frustratoria à futuro gravamine. De his loquitur. *C. 53. De Appell. C. 12. De Rescript.*

Nota obiter duplex Appellationum genus aliàs extitisse, quorum Prius Judicia respiciebat & in Judiciis fiebat; ideòque Appellationes sub hoc comprehensæ *Judiciales* vocabantur; Posterius Gratias respiciebat, & extrâ Judicia fiebat, ac idcirco Appellationes hujus generis *Extra-judiciales* dicebantur; Prius ergò contingebat Rescripta Justitiae, Posterius Rescripta Gratiae.

SECTIO XII.

De RESCRIPTORUM Executione.

Possimus hîc agere de Personis, quibus dirigenda sunt Rescripta: id enim ad eorum executionem pertinet; verum, cum de hac re abundè egerimus, dum de Jurisdictione Delegatâ tractavimus, satius est, ut ad ea, quæ dicta sunt, remittamus, quàm ut illa hîc sine necessitate repetamus.

REGULA I.

Gratis exequenda sunt Rescripta. C. 16. De Vit. & Hon. C. 1. Sess. XXI. C. 5. Sess. XXII. C. 4. Sess. XXIV. CONC. TRID.

Nota circa hunc Articulum, quod Executori licet pro labore aliquid moderatum accipere, nisi Impe- trans sit pauper, vel deputatos ad hoc redditus aliunde habeat Executor.

REGULA II.

Non est omittenda Rescriptorum executio sine rationabili causâ, istaque exponenda est Summo Pontifici. C. 5. De Rescr. C. 34. De Prab. Hinc ratione frivola Exceptionis Executor non debet interloqui *ibid.*

REGULA III.

Injusti Rescripti suspendenda est executio, donec melius instructus Pontifex quid fieri velit, responderit. *ibid.*

REGULA IV.

Apostolica de conferendo alicui Beneficio Rescripta, si Sede vacante, Capitulo directâ executioni non fuerint mandata, ex eo quod Beneficiorum Collatio ad Episcopum spectat, ab isto exequenda sunt, ubi confirmatus est. C. 6. De Rescript.

Non est inutilis ista Regula, licet Mandata Apostolica exoleverint, cum ad Indulta Graduatorum, aliave familia, quæ in usu sunt, applicari possit.

REGULA V.

Processus factus, non servatâ Rescripti Formâ, est ipso Jure irritus; factus verò ex Rescripto subreptitio, est irritandus. C. 22. De Rescript. C. 21. 32. De Deleg. C. 19. De Restit. Spoliat. Nota obiter, non servare Rescripti Formam & Rescripti Fines excedere, unum & idem esse, ac proinde Capita, quæ ad istud spectant, ad aliud pertinere, ideòque hic simul omnia collecta esse.

REGULA VI.

In Rescripti executione, Mandantis intentio est attendenda. C. 36. 38. De Prab.

REGULA VII.

Lata ex Rescripto Sententiæ executio suspendenda est, cum dubitatur de Jurisdictione illam Demandantis, idque, donec dubitandi locus tollatur. C. 24. EODEM TIT.

REGULA VIII.

Cum Rescripto, quo Excommunicatori injungitur, ut injustè Excommunicatum absolvat, Judices deputantur ad illud exequendum posito, quod ille non pareat, ad istos cognitio demandatur C. 44. Eod. TIT.

REGULA IX.

Rescriptum, suppressâ veritate, vel expressâ falsitate, bonâ fide obtentum, exequendum non est juxtâ Formam, quam præ se fert, sed juxtâ Formam Communem. C. 20. De Rescript. C. 11. De Deleg. in 1. Collect.

REGULA X.

Rescriptum, quod alios tangit, quàm eos, propter quos datur, non est exequendum, nisi prius vocatis & auditis aliis omnibus, quorum interest. C. 17. De Maj. & Obed.

REGULA XI.

Insufficiens est Rescripti executio, cum è Duobus, quæ æqualiter mandat, unum dumtaxat adimpletur C. 19. De Rest. Spol.

REGULA XII.

Nullus tenetur Rescriptum exequi, si absque Scandalo id fieri nequeat. Idem dicendum, si cesset Mandati causa C. 6. De Prab. C. 30. De Prab. in VI.

REGULA XIII.

In Galliâ Papæ Rescripta absque Patentibus Regis Litteris non sunt exequenda; illis exceptis, quæ Forum Internum respiciunt.

RATIO. Eo in Regno habetur Papa tanquam Princeps Externus, cujus Litteræ Executioni non mandatur absque Pareatis, vel Cautio hæc adhibetur, ne Ecclesiæ Gallicanæ Privilegia, vel Regni Jura incantè violentur. PITHOËUS in Comment. sup. Libert. Eccles. Gallic. C. 44. FEVRETUS Tom. 1. p. 19. n. 10.

REGULA XIV.

In eodem Regno, si Papa jubeat in Rescripto, ut autoritate Apostolicâ procedatur, vel non admittitur tale Rescriptum ob istam Clausulam; vel, si admittitur Clausula, habetur pro non scriptâ.

Excipienda sunt Rescripta Attributionaria quæ, aliâ autoritate, quàm Apostolicâ, executioni mandari nequeunt.

SECTIO XIII.

In quibus differat Jus CANONICUM à JURE CIVILI circa RESCRIPTA.

REGULA.

Non aliâ notandæ veniunt differentiæ hujus generis, quàm istæ.

I. **Jure Civili**, si Clausula (*si Preces veritate nitantur*) omittatur, Rescriptum est nullum: **Jure Canonico** subintelligitur, ideòque illius omisso non annullat Rescriptum. GONZALEZ in C. 2. De Rescriptis n. 18. & FLORENS in TIT. De Rescript. subministrant, quæ hic de Jure Civili dicuntur, quæque adjiciuntur. Cætera, quæ de Canonico, patent ex dictis, quibus adde quæ extant apud GRATIANUM in §. Rescripta CAUS. XXV. QUÆST. II. ubi colligit Leges, quæ declarant irrita Rescripta, in quibus deest Clausula (*Si Preces &c.*)

II. **Jure Civili** Rescripta Justitiæ perpetuò durant, si Jus Commune contineant; Rescripta Gratiaæ anno finiuntur **Jure verò Canonico**, Rescripta Justitiæ finiuntur anno, si dolo vel negligentia intra illum non fuerint executioni data; finiuntur etiam morte Concedentis, si res sit adhuc integra; Rescripta Gratiaæ non expirant morte Concedentis, licet res sit adhuc integra, Quod patet ex eo, quod à Successore revocari soleant, quando vult, ut effectu suo careant, sive Lites, sive Gratias respiciant. C. 16. CAUS. XXV. QUÆST. II. ex Theodosio & Valentiniano.

III. **Jure Civili** Rescripta subreptitia irrita sunt; **Jure Canonico** sunt tantum irritanda, si Lites tangant.

IV. **Jure Civili** Mendax Precator à Judice puniendus est, **Jure Canonico** non iterum. FLORENS p. 82. 1. Part.

CAPUT III.

Appendix ad Tractatum de Rescriptis, in qua comparantur Gratiaæ Expectativaæ Apostolicaæ cum Expectativis Usu receptis in Galliâ.

Gratiaæ Expectativaæ Apostolicaæ, quæ etiam Mandata Apostolica vocantur solent, maximam connexionem